

Josep de Ribas (1749-1800), almirall de la flota imperial russa i fundador de la ciutat d'Odessa

written by Institut Nova Història | 14 de juliol de 2022

Josep de Ribas va néixer a Nàpols el 6 de juny de 1749. El seu pare, Miquel de Ribas Boyons, fou un militar barceloní que s'havia traslladat a terres italianes, amb el grau de capità, el 1734 amb les tropes borbòniques que arrabassaren el regne de Nàpols a la casa d'Àustria i instauraren una nova dinastia amb Carles de Borbó (fill de Felip V que, posteriorment, regnaria aquí com Carles III). Ja establert a la ciutat del Vesuvi, Miquel de Ribas esdevingué oficial major de la Secretaria d'Estat i Guerra del Regne de Nàpols. La seva esposa, i mare del nostre personatge, fou Margarita Plunkett, procedent de la noblesa anglo-irlandesa (DEL VAL [2008] 30).

Josep de Ribas Plunkett.
Retrat fet per I.B. Lampi

el 1796 i conservat al Museu de la Ciutat d'Odessa.

Seguint les passes del pare, Josep de Ribas feu carrera militar, servint a l'exèrcit napolità. El 1769 conegué al comte Aleksei Orlov, que comandava la flota russa a la Mediterrània. La causa de la presència russa en aigües meridionals era deguda a la guerra que aquesta potència mantenia amb l'imperi otomà des d'un any abans. Ports com el de Nàpols o Liorna es convertiren en bases de proveïment de les naus russes. Josep de Ribas, degudament recomanat pel comte Orlov, aconseguí un lloc dins la flota i arribà a participar en la batalla naval de Txesme (7 de juliol de 1770), a les costes turques, on es va distingir en la preparació de brulots (vaixells incendiàris que hom llençava contra les naus enemigues) (GÜELL [2011]).

En retornar la flota russa a les seves bases italianes, Orlov li proposà d'anar a Rússia per acompanyar el fill il·legítim que l'emperadriu Caterina havia tingut amb el seu amant Grigori (germà del comte Orlov), fill que en aquell moment es trobava internat en una escola de Leipzig (Saxònia). En arribar a Sant Petersburg, Ribas serví dins l'exèrcit de Caterina la Gran on el 1774 assolí el rang de capità. Hem de recordar que durant els segles XVII i XVIII Rússia es trobava en un període de modernització iniciat pel tsar Pere I, i molts militars, científics o arquitectes estrangers eren ben rebuts a les més altes esferes de l'administració imperial. De fet, quan Josep de Ribas arribà a Sant Petersburg, el país feia ben poques dècades que havia abandonat literalment l'edat mitjana.

A Rússia, el seu nom fou russificat com a Osip Mikhàilovitx Deribas. La forma Mikhàilovitx correspon al patronímic (nom del pare, en el seu cas Miquel) que es posa en segon terme després del nom i abans del cognom.

El 27 de maig de 1776 es casà amb Anastàsia Ivanovna Sokolovaya, dama de companyia de l'emperadriu Caterina (DEL VAL [2008] 175). L'emperadriu Caterina, conscient que la costa conquerida al Mar Negre necessitava ports per a desenvolupar-se econòmicament i militar, ordenà la creació de comissions per estudiar els millors llocs d'emplaçament. Josep de Ribas fou un dels comissionats i proposà l'antiga fortalesa turca d'Hadzhibej com a un dels indrets més idonis. La construcció del port i de la ciutat començà el juliol de 1793 sota la supervisió de Ribas. Aquell mateix any, fou ascendit a vicealmirall. La nova ciutat prengué el nom d'Odessa, en honor de l'antiga colònia grega d'Odysos, situada a prop. Fou poblada per gent de diferents nacionalitats, atreta pels privilegis que l'emperadriu atorgà: francesos, anglesos, búlgars, italians i, entre altres, mariners de la flota de Josep de Ribas (ZUCCHITELLO [2008] 141).

S'ha afirmat (BRIAN-CHANINOV [1944] 303) que Josep de Ribas va participar, juntament amb el governador de Sant Petersburg von Pahlen, el comte Nikita Panin i l'ambaixador britànic lord Withworth, en un complot contra l'emperador Pau I per apartar-lo del poder i posar el seu fill Alexandre al tron. Aquesta és la versió que sembla prevaldre sobre la vida del nostre protagonista. (...) és difícil creure que una persona com Josep de Ribas, ascendida per l'emperador Pau a un alt rang militar, i havent netejat el seu nom de l'acusació de malversació, hagués pogut participar activament en aquest complot, tot i reconèixer que podia estar-ne al corrent. Com fos, Pau I fou, efectivament, assassinat el 23 de març de 1801 i Alexandre fou proclamat nou tsar. Ribas havia sofert una crisi de febres palúdiques i sembla que (DEL VAL [2008] 376) el 2 de desembre de 1800 hauria estat emmetzinat per tal que, enmig dels seus deliris, no delatés la conxorxa del magnicidi. Josep de Ribas fou enterrat a Sant Petersburg. Deixà dues filles: Sofia i Anna.

Oriol Ribas i Mulet

(Resum de l'article publicat originalment al número 17 de la revista [A Carn](#))